

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
E-mail: straffuldbyrdeleskontoret@jm.dk og kera@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 91325719
MIKL@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/02644-2

8. OKTOBER 2021

HØRINGSSVAR OVER LOVUDKAST OM OPFØLGNING PÅ INITIATIVER I HANDLINGSPLANEN TIL IMØDEGÅELSE AF UDFORDRINGER MED FANGEFLUGTER M.V.

Justitsministeriet har ved e-mail af 10. september 2021 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på initiativer i handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter og delegation af afgørelseskompetence i sager om udgang for personer anbragt i hospital eller institution ved dom).

Instituttet har bemærkninger til den del af lovudkastet, som handler om øgede muligheder for anvendelse af håndjern og andre sikringsmidler over for indsatte.

NYE SIKRINGSMIDLER

Med lovudkastet ønskes en ny bestemmelse indført, som giver justitsministeren mulighed for at godkende nye sikringsmidler ved at udstede en bekendtgørelse herom (lovudkastets forslag til straffuldbyrdeleslovens § 65, stk. 5).

Hensigten med lovudkastet er således, at det fremover skal være muligt administrativt (via justitsministeren) at godkende nye sikringsmidler for kriminalforsorgen, som derfor ikke længere vil kræve eksplicit lovhjemmel. Der er ikke i forslaget opstillet nærmere rammer for justitsministerens godkendelse af nye sikringsmidler, men det fremgår dog, at nye sikringsmidler skal overholde de samme betingelser, som gælder for brugen af håndjern.

Beføjelsen til justitsministeren til at fastsætte regler om nye sikringsmidler begrundes i lovudkastet med, at det er væsentligt for at minimere risikoen for både undvigelse og overfald på personale og

medindsatte, at der hurtigt kan indføres nye, egnede sikringsmidler (lovudkastets almindelige bemærkninger, punkt 2.4.3.3).

De gældende sikringsmidler for kriminalforsorgen, som er håndjern og sikringscelle, fremgår af straffuldbyrdelsesloven (§§ 65-66). Tilsvarende fremgår kriminalforsorgens beføjelse til brug af magtanvendelse, herunder af magtmidler, også af straffuldbyrdelsesloven (§ 62).

Der er efter instituttets opfattelse en række væsentlige grunde til, at godkendelse af nye sikringsmidler for kriminalforsorgen bør fastsættes direkte i loven og ikke som foreslået i en bekendtgørelse.

Hensynet til hurtigt at tage nye sikringsmidler i brug kan ikke i sig selv begrunde en overladelse af beføjelsen til justitsministeren, idet hastebehandling af et lovforslag om brug af et nyt sikringsmiddel er muligt i medfør af § 42 i Folketingets forretningsorden, og da det på nuværende tidspunkt må forventes at være sjældent, at kriminalforsorgen tager nye sikringsmidler i brug (p.t. er der to sikringsmidler).

Heroverfor står, at anvendelse af sikringsmidler kan udgøre indgreb i den indsattes menneskerettigheder, f.eks. retten til respekt for privatlivet eller forbuddet mod nedværdigende behandling eller straf, og at intensiteten af forskellige sikringsmidler varierer betydeligt.

Begge forhold taler for, at der principielt bør tages stilling til anvendelse af bestemte nye sikringsmidler, dvs. ved i en lov at beskrive det konkrete sikringsmiddel og de nærmere rammer for dets potentielle anvendelse, og ikke som foreslået en overladelse af beføjelsen til justitsministeren på baggrund af en mere generel beskrivelse af, hvilke sikringsmidler, man på nuværende tidspunkt kunne forestille sig at supplere med.

En nærmere beskrivelse af rammerne for anvendelsen af sikringsmidlet vil desuden sikre en høj grad af præcision i hjemmelsgrundlaget og medføre, at den indsatte er bedre i stand til at kende sin retsstilling, hvorfor også et hensyn til forudsigelighed taler for at fastsætte brug af nye sikringsmidler direkte i en lov.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at kriminalforsorgens evt. brug af nye sikringsmidler fastsættes i straffuldbyrdelsesloven.

BRUG AF HÅNDJERN VED OPHOLD UDEN FOR CELLEN

Det foreslås i lovudkastet at indføre en bestemmelse, der muliggør anvendelse af håndjern over for en indsat i institutionen ved ophold uden for cellen i en periode på op til 4 uger, bl.a. hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod kriminalforsorgens personale (lovudkastets forslag til straffuldbyrdslovens § 65 a, stk. 2, nr. 3).

Anvendelse af håndjern over for en indsat kan bl.a. udgøre et indgreb i den indsattes ret til respekt for privatliv, som er beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Afgørelse om anvendelse af håndjern kræver bl.a., at der skal foretages en konkret og individuel vurdering over for den indsatte, og at indgrebet er proportionalt både ved iværksættelsen af indgrebet og i hele den periode, som indgrebet opretholdes.

Der redegøres i lovudkastet generelt for proportionalitetsprincippet, ligesom det fremgår af lovudkastet, at forlængelse af perioden for anvendelse af håndjern kræver en ny afgørelse på baggrund af en konkret og aktuel vurdering (lovudkastets almindelige bemærkninger, punkt 2.4.3.2).

Det fremgår imidlertid ikke af lovudkastet, at også den første afgørelse om anvendelse af håndjern efter den foreslåede bestemmelse kræver en konkret og individuel vurdering.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det understreges i lovudkastet, at enhver afgørelse om anvendelse af håndjern kræver en konkret og individuel vurdering.

Med venlig hilsen

Mikkel Lindberg Laursen

SPECIALKONSULENT